

2. Геохімія біосфери = *Geochemistry of the biosphere* : монографія / Петро Білоніжка. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2018. – 182 с. - ISBN 978-617-10-0477-1
3. Голубець М. А. Від біосфери до соціосфери. — Львів: Поллі, 1997. — 256 с.
4. Заморока А. М. Еволюція біосфери — у чому помилилися біологи [Архівовано 14 липня 2010 у Wayback Machine.]? // Станіславівський натураліст, 18 вересня 2007 року.

ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ПТАХІВ МГАРСЬКОГО МОНАСТИРЯ (ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ)

Пушкар С.В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
м. Харків

Орнітофауна – це невід’ємна частина біорізноманіття та екосистем нашої планети, яка привертає увагу вчених, природолюбів та загалом всіх, хто цікавиться дикою природою [4, 8]. Розуміння складу, розподілу та поведінки птахів у конкретних територіях є важливою передумовою для збереження природних ресурсів та сталого розвитку екосистем [6, 9]. Серед цих територій відзначається і Мгарський монастир, розташований в чарівному куточку Полтавської області. Ця область славиться не лише культурною та історичною спадщиною, а й природним багатством. Мгарський монастир має високий рівень різноманітності птахів і є транзитною станцією маршруту дніпровського, поліського північно-широтного з найбільшою кількістю мігруючих птахів.

На сьогодні, у Полтавській області проводяться дослідження по вивченню орнітофауни хвойних лісів Полтавщини [3], водно-болотних угідь [1], дренажного каналу Полтавського гірничо-збагачувального комбінату [5], видового складу птахів у зимовий період, екології та біології представників роду *Turdus* [7].

Мета роботи: дослідити видовий склад птахів Мгарського монастиря.

За результатами проведених спостережень протягом 2023 року на території Мгарського монастиря, зареєстровано перебування 25 видів 20 родів 16 родин 7 рядів птахів, серед них:

Ряд: Голубоподібні – *Columbiformes*

Родина: Голубові – *Columbidae*

Рід: Голуб – *Columba*

Вид: Припутень – *Columba palumbus* (L., 1758)

Ряд: Соколоподібні – *Falconiformes*

Родина: Яструбові – *Accipitridae*

Рід: Лунь – *Circus*

Вид: Лунь очеретяний – *Circus aeruginosus* (L., 1758)

Ряд: *Vucerotiformes*

Родина: Одудові – *Upupidae*
Рід: Одуд – *Upupa*
Вид: Одуд – *Upupa epops* (L., 1758)
Ряд: Дятлоподібні – *Piciformes*
Родина: Дятлові – *Picidae*
Рід: Дятел – *Dendrocopos*
Вид: Дятел великий – *Dendrocopos major* (L., 1758)
Ряд: Горобцеподібні – *Passeriformes*
Родина: Воронові – *Corvidae*
Рід: Крук – *Corvus*
Вид: Грак – *Corvus frugilegus* (L., 1758)
Вид: Ворона сіра – *Corvus cornix* (Linnaeus, 1758)
Рід: Сорока – *Pica*
Вид: Сорока – *Pica pica*
Рід: Сойка – *Garrulus*
Вид: Сойка звичайна – *Garrulus glandarius* (L., 1758)
Родина: Повзикові – *Sittidae*
Рід: Повзик – *Sitta*
Вид: Повзик звичайний – *Sitta europaea* (L., 1758)
Родина: Ластівкові – *Hirundinidae*
Рід: Ластівка – *Hirundo*
Вид: Ластівка сільська – *Hirundo rustica* (L., 1758)
Родина: Шпакові – *Sturnidae*
Рід: Шпак – *Sturnus*
Вид: Шпак – *Sturnus vulgaris* (L., 1758)
Родина: Мухоловкові – *Muscicapidae*
Рід: Мухоловка – *Muscicapa*
Вид: Мухоловка сіра – *Muscicapa striata* (Pallas, 1764)
Вид: Мухоловка білошия – *Ficedula albicollis*
(Temminck, 1815)
Рід: Соловейко – *Luscinia*
Вид: Соловейко східний – *Luscinia luscinia* (L., 1758)
Родина: Плискові – *Motacillidae*
Рід: Плиска – *Motacilla*
Вид: Плиска біла – *Motacilla alba* (L., 1758)
Родина: Дроздові – *Turdidae*
Рід: Дрізд – *Turdus*
Вид: Дрізд співочий – *Turdus philomelos*
Родина: Синицеві – *Paridae*
Рід: Синиця – *Parus*
Вид: Синиця велика – *Parus major* (L., 1758)
Вид: Синиця блакитна – *Cyanistes caeruleus* (L., 1758)
Вид: Синиця болотяна – *Roecile palustris* (L., 1758)
Родина: Горобцеві – *Passeridae*
Рід: Горобець – *Passer*

Вид: Горобець польовий – *Passer montanus* (L., 1758)

Вид: Горобець хатній – *Passer domesticus* (L., 1758)

Родина: Сорокопудові – *Laniidae*

Рід: Сорокопуд – *Lanius*

Вид: Сорокопуд терновий – *Lanius collurio* (L., 1758)

Ряд: Серпокрильцеподібні – *Apodiformes*

Родина: Серпокрильцеві – *Apodidae*

Рід: Серпокрилець – *Apus*

Вид: Серпокрилець чорний – *Apus apus* (L., 1758)

Ряд: Лелекоподібні – *Ciconiiformes*

Родина: Чаплеві – *Ardeidae*

Рід: Чапля – *Ardea*

Вид: Чапля сіра – *Ardea cinerea* (L., 1758)

Рід: Чепура – *Egretta*

Вид: Чепура велика – *Egretta alba* (L., 1758)

За період досліджень (рис. 1) найчисленнішою була родина *Corvidae* 4 види (16 %). Менша частка видів припадала на родини *Muscicapidae* 3 (12 %), *Paridae* 3 (12 %), *Passeridae* 2 (8 %). У багатьох регіональних дослідженнях, частка видів птахів найбільше припадала на родини *Muscicapidae* та *Paridae*, а *Corvidae* посідала проміжне місце серед інших родин [2, 3].

Список літератури

1. Дупак В. С. Видовий склад зимової орнітофауни смт Шишаки Полтавської області. Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України : матеріали Всеукр. наук. – практ. конф., 12 жовт. 2017 р. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ВДНЗУ "Українська медична стомат. академія", Полтав. обл. ін-т післядипломної пед. освіти імені М. В. Остроградського, Полтав. держ. аграрна академія ; за заг. ред. М. В. Гриньової. Полтава, 2017. С. 52–54.
2. Лагутенко О. Т., Настека Т. М., Гапанович В. С. Видове різноманіття та екологічна характеристика птахів Національного природного парку «Голосіївський». *SPC "Sci-conf. com. ua"*. Kharkiv. 2020. С. 60–65.
3. Попельнюх В. В., Кучер Ю. С. Орнітофауна хвойних лісів Полтавщини. Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Полтава: Астроя, 2012. С. 39–40.
4. Ярис О. О. Значення штучних гніздівель для птахів у підтриманні біотичного різноманіття біогеоценозів північного сходу України : дис. ... д-ра філософії : 091 – біологія / О. О. Ярис ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2022. 348 с.
5. Chaplygina A. V., Filatova O. V., Litvin L. M., Nykyforov V. V. The main factors and prospects for the restoration of biodiversity in technogenic territories (on the example of the Poltava Mining and Processing Plant). *Biosystems Diversity*. 2023. 31(1). P. 100–112.

6. Liu Z., Zhou Y., Yang H., Liu Z. Urban green infrastructure affects bird biodiversity in the coastal megalopolis region of Shenzhen city. *Applied Geography*. 2023. 151. 102860.
7. Melnikov R. O., Yarys O. O. To the ecology and biology of closely related species of thrushes of the genus *Turdus* in different landscapes of northeastern Ukraine. *Ecology and Noospherology*. 2022. 33(2). P. 86–91.
8. Yarys O. O. To the reproduction biology of the Wryneck (*Jynx torquilla* Linnaeus, 1758) in artificial nests in Northeastern Ukraine. *Ecology and Noospherology*. 2021. 32(1). P. 61–67.
9. Yarys O., Chaplygina A., Kratenko R. Breeding phenology of Common Redstart and its reproduction biology with artificial nests in Northeastern Ukraine. *Ornis Hungarica*. 2021. 29(2). P. 122–138

ВІД БІОСФЕРИ ВЕРНАДСЬКОГО ДО НООСФЕРИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Пятаченко В.І.

Президент Благодійного фонду В. І. Вернадського (2001 - 2014 роки)
м. Полтава

Наукова теорія Володимира Івановича Вернадського охоплює життя на землі у всьому часі і просторі — від біосфери через соціосферу до ноосфери, де у повній мірі проявиться мрія людства про панування наукового розуму, справедливості, та реалізації творчого надхнення. По свідості сучасників вченого, він був людиною неймовірної душевної висоти, чистоти, сміливості, порядності.

Рух науки на планеті невпинен, як і швидкість та об'єм наступаючої інформації, знань. У технологічному напрямку, у розвитку штучного інтелекту наука досягла неймовірних успіхів і не видно якоїсь межі у майбутньому. При цьому викликає тривогу, занепокоєння також величезний успіх наукових досягнень у напрямку мистецтва вбивати, знищувати людей, собі подібних істот. Є такі популярні вислови — все що б не придумали вчені — стає зброєю, або війна рухає прогрес. Людство дійшло, а по справжньому опустилося, до планування штучного зменшення чисельності народонаселення на планеті — конференція ООН зі сталого розвитку у Ріо-де-Жанейро у 1992 році.

І тоді виникають питання: нащо нам такий прогрес; чи правильним шляхом ми будуємо ноосферне суспільство; можливо щось не враховуємо, маємо якісь вади у такому інструменті, як втілення науки у всі сфери життя; чи не знищить себе людство раніш ніж ми опинемося у ноосфері?

Ми народилися у цей світ, прийняли його, не у всьому задоволені, шукаємо знання, яке змінили б його на краще, і не знаходимо. Шукаємо причини зовні, а вони знаходяться у нас всередині.

«Ми несвідомо думаємо, що Бог бачить нас зверху, але він бачить нас зсередини». (Жільбер Сесброн)